

Toetuse andmise tingimused kliimamuutustega arvestamiseks ja kliimavaldkonna teadlikkuse tõstmiseks

1. Reguleerimisala

- 1.1. Toetust antakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 (edaspidi rakenduskava) poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 4 „Kliimamuutustega kohanemise ja katastroofiriski ennetamise ning vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise“ raames kliimaeesmärkide elluviimiseks.
- 1.2. Toetust antakse Eesti riigi 2024–27. aasta eelarvestrateegia programmi „Keskkonnakaitse ja -kasutus“ meetme „Kliimaeesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus“ tegevuse „Kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutustega kohanemine“ tulemuste saavutamiseks.
- 1.3. Toetus kajastatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide meetme nimekirjas meetmes „Kliima-eesmärkide elluviimine, välisõhu kaitse ja kiirgusohutus“, number 21.2.3.1, „KOV kliimameetmed ja muud kohanemise meetmed“. Sekkumise number on 21.2.3.13.
- 1.4. Toetatavate tegevuste valikul lähtutakse valdavalt ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud üldistest valikukriteeriumidest ja -metoodikast. Toetatavate tegevuste valimiseks kasutatavad valikukriteeriumid ja metoodikad vastavad valdavalt Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) §-le 7.

2. Toetuse andmise eesmärk

- 2.1. Toetuse andmise eesmärk on kliimamuutustega kohanemine ja katastroofiriski ennetamine ning selleks vastupanuvõime edendamine, võttes arvesse ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise.
- 2.2. Toetatavad tegevused arvestavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid ja panustavad Riigikogu otsuse „Riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ heakskiitmine“ (edaspidi *strateegia „Eesti 2035“*) aluspõhimõtete hoidmisesse.
- 2.3. Punktis 2.2. nimetatud strateegia aluspõhimõtete hoidmist ja sihi „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ saavutamisele kaasa aitamist regionaalselt tasakaalustatud arengusse, võrdseid võimalusi, ligipääsetavust ja keskkonna- ja kliimaeesmärke toetaval moel hinnatakse toetuse andmisel läbi järgmiste näitajate: „Elukeskkonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus“, „Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“, „Ligipääsetavuse näitaja“ ja „Keskkonnatrendide indeks“.

3. Toetatavad tegevused

- 3.1. Toetatav tegevus on kohalike omavalitsuste ja avaliku sektori kliimavõimekuse ning elanike teadlikkuse suurendamine kliimamuutustega seotud riskidest ja võimalustest suurendades riigi- ja kohaliku tasandi kliimamuutuste alast teadlikkust läbi kohanemist ja leevendamist käsitlevate:
  - 3.1.1 teabekampaaniate, koolituste ja teabepäevade korraldamise;
  - 3.1.2 teabe- ja juhendmaterjalide väljatöötamise;
  - 3.1.3 kliima- ja keskkonnahariduse arendamise, sh haridusprogrammide ja neid toetavate näituste;

3.1.4 andmete kättesaadavuse parandamise.

3.2. Toetatavad tegevused on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021 määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 toodud „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtetega.

3.3. Detailse iga-aastase tegevuskava käesoleva käskkirja punktis 3 toodud toetatavate tegevuste raames kinnitab projekti juhtrühm eelneva aasta 15. detsembriks. 2023. aasta eelarve kinnitab juhtrühm 90 päeva jooksul käesoleva käskkirja jõustumisest. 2024. aasta eelarve kinnitab juhtrühm hiljemalt 23.12.2024.

4. Tulemused

4.1. Punktis 3.1 nimetatud tegevuste tulemusena on suurenenud kohalike omavalitsuste kliimavõimekus ja elanike teadlikkus kliimamuutustega seotud riskidest ja võimalustest. Toetuse kasutamise tulemusena on panustatud kliimariskide juhtimise ja operatiivse valmisoleku tagamise parendamisse.

4.2. Punktis 3.1 nimetatud tegevuste seireks ja hindamiseks kasutatavad näitajad on järgmised:

Rakenduskava näitajad	Näitaja nimetus ja mõõtühik	Algtase	Aasta	2024 vahe sihttase	2029 sihttase	Selgitav teave
Tulemusnäitaja	Osakaal inimestest, kes on kliimamuutuste mõjudest teadlikud ja tegutsevad (%)	47	2021	Ei kohaldu	67	Andmete allikaks on 2023, 2025, 2027 ja 2029.a läbiviidava Eurobaromeetri uuringu tulemused.
Väljundnäitaja	Kohalike omavalitsuste arv, kus on toimunud koolitused, seminarid ja infopäevad ja/või kus on rakendatud kliima kohanemise ja leevendamise meetmeid (KOV-ide arv)	0	Ei kohaldu	7	50	Unikaalsete KOVide arv, kus on toimunud koolitused, seminarid ja infopäevad ja/või kus on rakendatud kliimamuutustega kohanemise ja leevendamise meetmeid.

4.3. Projektile kehtestatakse spetsiifilised näitajad käskkirja lisas 2.

5. Rakendusasutus, rakendussüksus ja elluviija

5.1. Rakendusasutus on Kliimaministeeriumi finantsosakond.

5.2. Rakendussüksus on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus.

5.3. Tegevuste elluviija on Kliimaministeerium.

5.4. Projekti partnerid on Eesti Keskkonnauuringute Keskus, Keskkonnaagentuur ning Eesti Loodusmuuseum.

6. Projekti juhtrühm

6.1. Elluviija moodustab projekti juhtrühma, mis koosneb Kliimaministeeriumi, projekti partnerite, ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi esindajatest. Käesoleva käskkirja punktis 3.1.1 ja 3.1.2 nimetatud sisulist tegevust korraldab elluviija, punktis 3.1.3 sisulist tegevust korraldab Eesti Loodusmuuseum, punktis 3.1.4 sisulist tegevust korraldavad Keskkonnaagentuur ja Eesti Keskkonnauuringute Keskus.

6.2. Projekti juhtrühma kaasatakse vaatlejana rakendussüksuse esindaja.

- 6.3. Projekti juhtrühm koordineerib projekti rakendamist, hindab projekti rakendamise edukust ning kinnitab projekti detailse tegevuskava, hankeplaanid, aastaeelarve ja edenemise aruanded.
- 6.4. Projekti elluviija ja partnerid ei osale projekti rakendamise edukuse hindamisel.
- 6.5. Projekti juhtrühma tööd korraldab elluviija.
- 6.6. Projekti juhtrühmal on õigus eelarve piires eelarveridasid muuta.
- 6.7. Projekti juhtrühmas fikseeritakse toetuse andmise tingimused lõppsaajale.
- 6.8. Juhtrühm otsustab konsensuslikult, arvestades ühendmääruse §-s 7 nimetatud valikukriteeriume, millised tegevused, arvestades kuluefektiivsust ja abikõlblike kulude võimalikkust ning projekti eesmärgi, projektis ära tehakse.
- 6.9. Kui juhtrühm ei jõua konsensusele, langetab otsuse Kliimaministeerium arvestades ühendmääruse §-s 7 nimetatud valikukriteeriume.

7. Tegevuste abikõlblikkuse periood

Tegevuste abikõlblikkuse periood algab 1. jaanuaril 2023. aastal ning lõpeb 31. detsembril 2029. aastal.

8. Tegevuste eelarve

- 8.1. Toetust makstakse Ühtekuuluvusfondist.
- 8.2. Toetuse maksimaalne osakaal on 85% abikõlblikest kuludest ning projekti riikliku kaasfinantseerimise minimaalne osakaal on 15% abikõlblikest kuludest.
- 8.3. Projekti kogueelarve on 4 819 605,52 eurot, millest EL toetus on 4 096 664,69 eurot ning riiklik kaasfinantseering on 722 940,83 eurot. Projekti tegevuste eelarve ja ajakava on lisas 2.

9. Kulude abikõlblikkus

- 9.1. Kulu on abikõlblik, kui see vastab ühendmääruse §-dele 15, 16, ja 21 ning käesolevas käskkirjas sätestatud tingimustele.
- 9.2. Abikõlblikud on järgmised projekti kulud, mis on otseselt vajalikud projekti punktis 3 nimetatud tegevuste elluviimisel ja meetme tulemuste ning projekti eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks, muuhulgas:
  - 9.2.1 juhendmaterjalide, koolituste, õppeprogrammide koostamise kulud;
  - 9.2.2 struktuuritoetuse kasutamisest teavitamisega seotud kulud;
  - 9.2.3 ekspositsiooni või näituse koostamisega seotud kulud;
  - 9.2.4 käibemaks juhul, kui see ei ole käibemaksuseaduse alusel tagasi saadav;
  - 9.2.5 projekti toetatava tegevuse- ja elluviija projekti juhtimise personalikulud, mis on nimetatud ühendmääruse §-s 16;
  - 9.2.6 kliima- ja keskkonnavaldkonna teadlikkuse suurendamisega, sealjuures rohereformi kommunikatsioonistrateegia elluviimisega seotud otsesed kulud;
  - 9.2.7 projekti elluviija projektijuhtimise kulud alates 01.01.2024.
- 9.3. Projekti kaudsed kulud, mis on nimetatud ühendmääruses § 21 lõikes 4 kokku 15 protsendi ulatuses projekti otseste personalikulude maksumusest.
- 9.4. Abikõlblikud ei ole:
  - 9.4.1 ühendmääruse §-s 17 nimetatud kulud;
  - 9.4.2 üldkulud tegelike kulude alusel;
  - 9.4.3 ministri käskkirjade 12.12.2022 nr 429, 16.12.2022 nr 436 ja 1.09.2023 nr 367, ja 04.09.2023 nr 361 ning määruste 31.08.2023 nr 53, 05.03.2024 nr 13 ja 14.03.2024 nr 21 alusel toetatavate tegevuste kulud.

10. Toetuse maksmise tingimused ja kord

- 10.1. Toetust makstakse abikõlbliku kulu hüvitamiseks ühendmääruse 6. peatükis sätestatud tingimustel ja korras.
- 10.2. Toetust makstakse tegelike kulude alusel ühendmääruse § 27 lõikes 1 ja § 28 lõikes 3 nimetatud tingimustel. Kaudseid kulusid makstakse lihtsustatud kulude alusel.
- 10.3. Elluviija esitab maksetaotluse e-toetuse keskkonnas ja lisab sellele järgmised projektis tehtud kuludega seotud dokumendid:
  - 10.3.1 projekti raames sõlmitud hankelepingud, muud dokumendid ning teenuse osutamise lepingud ja töölepingud, kui see ei ole rakendusüksusele eelnevalt esitatud;
  - 10.3.2 lepingu muudatused, lepingukohase reservi kasutamist õigustav dokument ja õiguskaitsevahendite kasutamise teavitused, kui lepingut on täidetud algselt kokkulepitust erinevalt;
  - 10.3.3 arve või muu raamatupidamise algdokument;
  - 10.3.4 asjade, teenuste või ehitustööde üleandmist ja vastuvõtmist tõendava dokumendi koopia;
  - 10.3.5 garantii, kindlustuse või täitmistagatise dokument, kui neid nõutakse lepingus.
- 10.4. Elluviija ja partnerid esitavad riigihanke korraldamist tõendavad dokumendid, kui riigihange ei ole läbi viidud riigihangete registris ja hankelepingu abikõlblike kulude summa ilma käibemaksuta on võrdne 20 000 euroga või sellest suurem.
- 10.5. Maksetaotlus esitatakse kord kuus kulude kohta, mille maksumus ületab 60 000 eurot, ja muudel juhtudel vähemalt kord kvartalis.
- 10.6. Rakendusüksus kontrollib 30 päeva jooksul maksetaotluse ja sellele lisatud dokumentide nõuetele vastavust, kulude abikõlblikkust ning vastavust käesolevas käskkirjas toodud tingimustele. Puuduste korral määrab rakendusüksus elluviijale tähtaja nende kõrvaldamiseks. Menetlusaeg pikeneb aja võrra, mis kulub elluviijal puuduste kõrvaldamiseks.
- 10.7. Viimane maksetaotlus esitatakse koos projekti lõpparuandega hiljemalt 17.01.2030. Lõppmakse tehakse pärast seda, kui rakendusüksus on lõpparuande kinnitanud. Ühendmääruse § 26 lg 1 kohaselt makstakse toetust kuni 31. märtsini 2030.
- 10.8. Punktis 16.1. nimetatud tegevuse puhul koolituse osavõtjate nimekiri, millele märgitakse osavõtjate kontaktandmed ja juriidilise isiku registrikood, kui üritus on käsitatav vähese tähtsusega abina.

11. Elluviija ja partnerite kohustused

- 11.1. Elluviijale kohaldatakse toetuse saaja kohta ühendmääruses sätestatud.
- 11.2. Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021 määruse (EL) 2021/1060 artikli 73 punktist j tuleb taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat, tagada kliimakindlus.
- 11.3. Elluviija esitab rakendusüksusele info projekti kavandatavate, elluviidavate või lõpetatud riigihangete ja maksete kohta igal aastal 15. jaanuariks ja 1. juuliks.
- 11.4. Elluviija tagab projekti väljundite ja tulemuse säilimise ning sihipärase kasutamise üldjuhul pärast projekti lõppmakse tegemist vähemalt 5 aasta jooksul.
- 11.5. Elluviija arvestab tööde tegemisel ringmajanduse põhimõtetega.
- 11.6. Kui projektis osalevatele ettevõtjatele antav toetus on vähese tähtsusega abi Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023) mõistes, järgivad elluviija ja partnerid toetuse andmisel nimetatud määruuses sätestatud. Elluviija ja partnerid teavitavad ettevõtjaid neile projekti käigus antavast vähese tähtsusega abist, selle suurusel ja tingimustel, peavad arvestust antava vähese tähtsusega abi kohta ning elluviija esitab sellekohase teabe rakendusüksusele koos kuludokumentidega.

- 11.7. Elluviija ja partnerid tagavad projektiga seotud koolituste ja muude sündmuste käigus ligipääsetavuse nelja peamise puudeliigi (nägemis-, kuulmis- intellekti-, ja liikumispuue) suhtes.
- 11.8. Elluviija ja partnerid on kohustatud täitma teavitamisnõudeid vastavalt Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruses nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ toodud nõuetele.
- 11.9 Partnerite õigused ja kohustused on toodud ÜSS2021_2027 ja Ühendmääruses.

12. Riigihangete läbiviimise nõustamine ja kontrollimine

- 12.1. Elluviijal ja partneritel on õigus saada rakendusüksuselt riigihangete läbiviimiseks nõustamist.
- 12.2. Elluviija ja partnerid lisavad riigihangete registris rakendusüksuse töötaja riigihanke juurde vaatlejaks.
- 12.3. Elluviija ja partnerid teavitavad rakendusüksust viivitamata hankelepingu sõlmimisest ja teevad rakendusüksusele sõlmitud hankelepingu kättesaadavaks.
- 12.4. Elluviija ja partnerid esitavad rakendusüksusele teabe hankelepingu muudatuste ja selle põhjenduste kohta

13. Tegevuste elluviimise seire

- 13.1. Projekti elluviija esitab rakendusüksusele vahearuanded ja lõpparuande e-toetuse keskkonna kaudu.
- 13.2. Projekti vahearuanne sisaldab vähemalt projekti aruandlusperioodi tegevuste ülevaadet, teavet väljund- ning tulemusnäitaja saavutamise kohta ning hinnangut väljund- ning tulemusnäitaja 2024. ja 2029. a sihttasemete saavutamise võimalikkuse kohta.
- 13.3. Projekti elluviija esitab projekti vahearuande projekti iga rakendamise aasta kohta hiljemalt sama aasta 31.detsembriks. Rakendusüksuse nõudmisel tihemini.
- 13.4. Projekti lõpparuanne sisaldab vähemalt kogu projekti kõigi tegevuste ülevaadet ja teavet projekti väljund- ning tulemusnäitaja saavutamise kohta. Lõpparuandes kirjeldab projekti elluviija „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete edendamiseks ellu viidud tegevusi ja tegevuste tulemusi.
- 13.5. Vahe- ja lõpparuandes tuuakse välja Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määruses nr 54: „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ sätestatud info teavitamisnõude täitmiseks tehtud tegevuste kohta.
- 13.6. Projekti elluviija esitab projekti lõpparuande vastavalt punktis 10.7 kirjeldatule.
- 13.7. Rakendusüksusel on õigus toetuse sihipärase kasutamise hindamiseks nõuda elluviijalt aruannete esitamist projekti viimase makse tegemisele perioodile järgneva viie aasta jooksul.

14. Finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord

Finantskorrektsioon tehakse ühendmääruse 7. peatüki kohaselt.

15. Vaide esitamine

Rakendusüksuse toimingu või otsuse peale esitatakse enne halduskohtusse kaebuse esitamist vaie rakendusüksusele vastavalt ÜSS2021_2027 §-le 31. Vaie vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.

16. Väheste tähtsusega abi

- 16.1. Punktis 3.1. nimetatud koolituste läbiviimine tuleb lugeda väheste tähtsusega abiks koolitatavatele konkurentsiseaduse § 33 lõike 1 mõistes, kui koolitustel käsitletakse

keskkonnamõjude- või keskkonnamõjude strateegilise hindamise või planeeringute läbiviimist ning koolitatavad on ettevõtjate esindajad või töötajad.

- 16.2. Väheste tähtsusega abi andmise lubatavust ettevõtjatele kontrollib elluviija pärast nende registreerimist koolitusele ning enne koolituse algust. Kui ettevõtjal ei ole piisavalt väheste tähtsusega abi vaba jääki, siis ettevõtja esindajad või töötajad ei saa koolitusel osaleda.
- 16.3. Ühele ettevõtjale kõigist allikatest antud väheste tähtsusega abi ei tohi kolme aasta jooksul ületada 300 000 eurot.
- 16.4. Väheste tähtsusega abi ei anta Euroopa Komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artikli 1 lõikes 1 sätestatud juhtudel.
- 16.5. Väheste tähtsusega abi suuruse arvestamisel loetakse üheks ettevõtjaks sellised ettevõtjad, kes on omavahel seotud Euroopa Komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artikli 2 lõike 2 kohaselt.
- 16.6. Toetuse andmisel võetakse arvesse Euroopa Komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artiklis 5 sätestatud eesmärkideks antava väheste tähtsusega abi.
- 16.7. Kui toetus on väheste tähtsusega abi, kannab rakendusüksus toetuse pärast väljamakse tegemist selle riigiabi ja väheste tähtsusega abi registrisse kui väheste tähtsusega abi.
- 16.8. Rakendusüksus säilitab väheste tähtsusega abi andmisega seotud dokumente kümme aastat alates päevast, mil elluviija andis käesoleva käskkirja alusel viimast korda üksikabi.